

Szellemi hídverés

Az Akcent folyóirat Lublinból

Az Európai Figyelő sorozatának mostani összeállításában az *Akcent* folyóirat már kedves ismerősként lép a magyar olvasó elé. Hiszen a *Magyar Napló* 2005. februári számában húszoldalas válogatásban mutattuk be e fontos irodalmi műhelyt, versekkel, novellákkal, tanulmányokkal. A kelet-lengyelországi Lublinban szerkesztett kiadvány negyedévente jelenik meg, ez idő tájt százhuszonnyolc oldalon. A lengyel közélet szempontjából viszontagságos időszakban, 1980-ban alapították, máig száztíz száma került az érdeklődők kezébe. A borító fejlécén olvasható meghatározás szerint *irodalmi és művészeti fórum*. Ennek megfelelően az egy-egy szám kétharmadát megtöltő versek, elbeszélések, tanulmányok, esszék után társadalomtudományi és képzőművészeti témáknak is helyet biztosít: ismertetőket közöl kiállításokról, színházi előadásokról, hangversenyekről. Az anyagot lezáró, kisebb terjedelmű jegyzetek sorában pedig olvasói leveleket, alkalmi jellegű közleményeket, tudósításokat közöl. Teszi mindezt a lokálpatriotizmus szellemében Lublinra és környékére összpontosítva, ám távolról sem kizárólagosan.

E folyóirat szellemiségének legalább annyira lényeges eleme a távolabbi irodalmi körökkel folytatott párbeszéd, a merész ívű szellemi hidak emelése. Ahogy azt a 2005. februári összeállítás felvezetőjében részletesen kifejtettem, az *akcent* szó összesen ötféle jelentést

hordoz. Így lehet *nyelvtani hangsúly*, illetve *fontosság*, főként pedig *valamely egésznek egy eleme*. Ez utóbbi meghatározáshoz híven, az Akcent már a nyolcvanas években rendszeresen közölt emigrációban élő lengyel szerzőket. Lengyelország történelmi hányattatásaiból

Bogusław Wróblewski,
az Akcent alapító főszerkesztője

következik, hogy a lengyel vezető értelmiség számottevő része a világ legkülönbözőbb pontjain él. E megállapítás több évtizede, sőt évszázada érvényes. A helyi lengyel kolóniák, pontosabban *polóniák* közül magasan kiemelkedik kettő: a párizsi és az észak-amerikai közösség. Így volt ez a romantika idején (gondoljunk csak *Adam Mickiewicz*, *Cyprian Kamil Norwid* és *Juliusz Słowacki* párizsi életére), akárcsak a kommunizmus évtizedeiben (*Czesław Miłosz*, *Sławomir Mrożek*, *Roman Polański* és még sorolhatnánk). Mindezek alapján a lublini szerkesztőség hivatásának tekinti a külföldre szakadt honfitársakkal folytatott élénk együttműködést.

Bizonyítja ezt az is, hogy a folyóirat lengyel földön kívül Chicagóban, New Yorkban, Párizsban és Torontóban is megvásárolható. A „kanadai kapcsolat” letéteményese a Lublin–Toronto székhellyel bejegyzett Norbertinum Kiadó, amelynek hatékonyságát jellemzi, hogy huszonöt esztendő alatt háromszázhatvan kötetet segített napvilágra. Az Akcent pedig rendszeres publikálási lehetőséget biztosít a tengerentúli lengyel szerzőknek, továbbá könyveik népszerűsítéséhez is támogatást nyújt.

E hazafias kényújtás jelentős részben az alapító főszerkesztő, *Bogusław Wróblewski* érdeme. Az 1954-ben született költő, műfordító, irodalomtörténész szakterülete az Egyesült Államokban élő lengyel írók munkássága. Tanulmányait a Lublini Katolikus Egyetemen végezte, 1973 óta közöl verseket, kritikákat. Huszonhat éves korától irányítja az Akcent ügyeit. (Esszéjét *Az Európai Unió határvidékén – a kulturális integráció fényei és árnyékai* címmel a Magyar Napló 2003. decemberi számában olvashatjuk.)

Ám az Akcent erejéből, nyitottságából más hidak építésére is jut. A rendszerváltást követően a Debrecenben szerkesztett *Alföld* folyóirattal ápolt szoros kapcsolatot, az ezredfordulótól a Magyar Naplóval működik együtt. Az Akcent 1986-ban bőséges magyar összeállítást közölt a legfontosabb szerzők: *Illyés Gyula*, *Galgóczi Erzsébet*, *Csoóri Sándor*, *Nagy Gáspár*, *Somlyó György* alkotásából. A folyóirat 2004. évi harmadik-negyedik (vagyis összevont) számát a szerkesztők ismét a magyar irodalom részletes bemutatásának, nép-

szerűsítésének szentelték. E vállalkozásukat újabb „magyar szám” követte 2007 nyarán, *Kovács István* költő, műfordító, történész, volt krakkói magyar főkonzul szerkesztésében. Ez év februárjában pedig vendégségben jártak fővárosunkban, és bemutatkozó irodalmi estet tartottak a budapesti Lengyel Intézet színpadán. Wróblewski főszerkesztő mellett a lap szerzőgárdájának két huszonéves szerzője, *Anna Maria Goławska* és *Wojciech Sołtys* is jelen volt, a házigazda szerepét Kovács István vállalta, aki néhány fordításával a mostani összeállításhoz is hozzájárult.

Valóban, e most következő változatást elsősorban az Akcent ifjú titánjainak műveiből készítettem: a hét alkotóból öten negyven év alattiak. Hitem szerint ez egybecseng a lublini szerkesztők törekvéseivel, hiszen a folyóirat évfolyamait böngezve szembetűnő, milyen tudato-

san igyekeznek bevonni az érkező nemzedékeket. Az Akcent kiváló munkakapcsolatot alakított ki a legnagyobb példányszámú lengyel napilap, a *Gazeta Wyborcza* lublini kiadásának vezetőivel. Ennek értelmében az Akcent *Költők Sikátora* címmel állandó rovatot kapott a lap hasábjain, melyet az általuk tehetségesnek ítélt fiatalok verseivel tölthetnek meg. Költők sikátora, hirdeti az önironikus cím: eszerint az induló költők szűk folyosón lépegetnek előre, minduntalan falaknak ütközve. Idővel azután érett, kész költőkké serdülnek, a sikátorból pedig vakító, roppant tágasságba jutnak – amely remélhetőleg nem sivatag, de jóleső, szabad tér...

Az idősebb korosztályt *Bohdan Zadura*, illetve *Tadeusz Chabrowski* képviseli. Zadura az egyik legnépszerűbb, legrangosabb mai lengyel költő, ráadásul rengeteg irodalmi és baráti szálon kötődik Magyaror-

szághoz. Chabrowski kapcsán pedig lényegesnek tartom kiemelni: *Ikrek* című verse azt szemlélteti, hogy – az erőteljes amerikai jelenlét miatt – a lengyel költőkben rendkívül mély nyomokat hagytak a szeptember 11-i New York-i események. Nincs helyünk részletes boncolgatásra – csupán annyit jegyzünk meg, hogy a legfontosabb szerzők közül *Adam Zagajewski* és a Nobel-díjas *Wisława Szymborska* is nagy hatású verssel tisztelgett az áldozatoknak, akárcsak a katowicei *Feliks Netz*, *Márai Sándor* lengyelre fordítója. (2001. 09. 11. címmel verse a Magyar Napló 2005. augusztusi számában jelent meg.)

Végül: az összeállítás hét szerzőjéből öten most először jelennek meg nyomtatásban magyarul, a felfedezés lehetőségét nyújtva az érdeklődőknek.

Zsille Gábor

TADEUSZ CHABROWSKI

Ikrek

*Köztünk szólva, Vitalis mágiszter
gyakran ismételte a turistáknak:
vannak remek dolgok Manhattanben,
de a legszebbek biztosan korán pusztulnak.
Olyankor elpirult, mint Keresztelő János,
maga sem gondolva, hogy efféle prófécia
beteljesedhet.*

*Amikor szeptember tizenegyedikén reggel
a Korán sátáni öngyilkosai
villámként lesújtottak a felhőtlen égből,
a két ikerre lángoló vörös
hajkorona borult,
a benzintartályok robbanásától
kiszáradt az ajkuk és egész testükön
megráncosodott a bőr,
hirtelen öntudatuk veszítve,
mindketten térdre omlottak.*

*Az izzó felhőgomolyagok
a magasba szöktek, betámolyogtak a városba,
a megolvadt acél vérrrel keveredett,
a lángoló csontok porrá változtak,
a szél ajkakkal, ujjakkal futott,
sziszegő szófoszlányokkal azok hangján,
akikért már eljöttek az angyalok.*

*Vitalis érezte, hogyan zsugorodik a bolygó,
hunynak és gyulladnak a történelem tüzei,
a bosszút lihegő mindahány
nemzet között szétárad az epe,
a Roppant Szörnyeteg pedig,
torkából hamut öklendve,
felkúszik a meggyötört földrészre.*